

Ansvarstagande=ansvar (Miljörätt)

Oskar Frankki / Partner

Domstolarnas utvidgande av ansvaret för föroreningar i mark och grundvatten fortsätter. I två nya avgöranden konstaterar domstolen att ansvarstagande i avtal kan hållas emot det bolag som valt att ta ansvar.

Att den som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd som leder till en förorening också bär ansvaret för att föroreningen avhjälpas klargörs i miljöbalkens 10 kapitel. Däremot har det lämnats till domstolarna att klargöra vem denna verksamhetsutövare faktiskt är i det enskilda fallet. Enligt numera allmänt accepterad praxis är det den som har faktisk och rättslig möjlighet att kontrollera och påverka den skadliga verksamheten som är verksamhetsutövare.

I det s.k. Proton-avgörandet utvidgade Mark- och miljödomstolen ansvaret då domstolen klargjorde att ett moderbolag som ger koncernbidrag till ett dotterbolag, och på annat sätt har möjlighet att kontrollera dotterbolaget, är verksamhetsutövare med ett självständigt ansvar. Detta trots att det endast var dotterbolaget som hade bedrivit den miljöskadliga verksamheten.

I ett avgörande från Mark- och miljööverdomstolen i november 2016 och ett avgörande från Mark- och miljödomstolen från januari 2017, som båda avser oljebolags ansvar för föroreningar som har uppkommit vid bensinmack, fortsätter domstolarna på inslagen väg, d.v.s. en utvidgning av ansvaret.

Intressant är att domstolarna lägger stor vikt vid vad de inblandade parterna har avtalat sinsemellan. I avgörandena analyserar domstolen enskilda avtalsbestämmelser och kommer bl.a. fram till att ansvarstagande från en avtalspart kan läggas till grund för ansvar enligt miljöbalken.

I avgörandet från Mark- och miljööverdomstolen anges att oljebolaget förbehållit sig rätten att vidta omedelbara

åtgärder om inte återförsäljaren lever upp till krav som ställs av oljebolaget i dess miljö- och kvalitetspolicy.

I avgörandet från Mark- och miljödomstolen anges på samma sätt att oljebolaget har förbehållit sig rättsliga och faktiska möjligheter att ingripa mot verksamheten.

Samma argument, d.v.s. att oljebolaget förbehållit sig rätten att ingripa, används sedan i båda avgörandena för att hålla oljebolaget ansvarigt.

Det är förvisso inte helt nytt att domstolarna tittar på innehållet i civilrättsliga avgöranden. Vad som enligt undertecknad däremot är nytt är att ansvarstagandet på sätt och vis vänds mot bolaget som valt att ta ansvar. I de aktuella avtalen har alltså en part krävt att den andra parten följer en miljöpolicy, vilket kan tyckas vara positivt ur miljöhänseende. Utöver det har samma part förklarat att om motparten inte följer miljöpolicy, något som skulle kunna leda till föroreningar av mark och grundvatten, så har parten som har upprättat miljöpolicy rätt att vidta åtgärder. Även det sistnämnda kan tyckas vara en positiv sak ur miljöhänseende.

Resultatet av dessa avtalsbestämmelser blir dock att domstolen anser att oljebolaget är verksamhetsutövare med ett självständigt ansvar.

Vilka effekter kan detta få? Om en av mina klienter skulle ställas inför alternativet att åta sig ett kontrollansvar i ett avtal eller att inte åta sig ett sådant ansvar skulle min rekommendation, om endast miljöansvarsfrågan behövde beaktas och mot bakgrund av nämnda avgöranden, bli att avstå rätten till kontroll.

Huruvida detta är en önskvärd utveckling kan ifrågasättas.